

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Iohannis de trithemem abbatis spanhemensis ordinis
sancti benedicti de obseruantia burßfeldensi. liber
lugubris. de statu et ruina monastici ordinis**

Trithemius, Johannes

[Mainz], [nach 11.IV. 1493]

Contra eos qui se ab ordine transseru[n]t vel iam dudum trastuleru[n]t.
Cap[itulum] iiij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31359

pugnādū modo: sed diuerso, sed vario, sed discreto. Monachi sumus, p̄fessores humilitatis: pugna nobis orationibus, p̄cibus, supplicacōibusq; inchoanda est: non feritate irritandis in iupiter altus: nō preceps in deos p̄ducenda sentētia. Precibus numina placātur nō minis. Sed de hoc satis. Credo em̄ vos patres qd velim intelligere. Neq; hec passim elucidāda sunt om̄ibus: sed his tantū qui zelū ordinis habent et exequēdi potestātē.

Contra eos qui se ab ordine transserūt vel iam dudum trastulerūt.

Cap. iiii.

Uste ne satis mouear aduersum illos q̄ se ab ordine n̄ro dimēbrare conātur: nec satis scio, nec si sciam facile ausim dicere: quippe quos om̄ipotentis patientia tādiu tolerat: tā tarde flagellat. Sed cū finē illoꝝ intueor: q̄ se iā dudū ab ordine dimēbrarūt: cōsidero hāc longanimitatē patientie dei districta satis animaduersione vindictā. Nam sicut ex eoꝝ relacōne accepim⁹ q̄ plures illoꝝ nouerūt, pauci ex eis q̄ monachū exuerūt bona morte decesserūt. Quin potius sine penitētie signis, sine sacramentis ecclesiasticis ex hac vita subitane vocati, manifestū sue infelicitatis dederunt indicium. Quid ergo dicem⁹ ad hec? Letabimur ne in p̄ditione morientū? Absit. Dñs est q̄ peccatores ut cōuertātur diu hic tolerat: ip̄e est q̄ nō cōuersos durius damnat. Nos autē cū p̄pheta sententiā eius metuem⁹ dicētes Justus es dñe: et rectū iudiciū tuū. Justus autē quacūq; morte p̄occupatus fuerit: in refrigerio erit. De impijs autē p̄pheta dicit. Mors peccatoꝝ pessima. Nos autē prauoꝝ interitū ad mentē idcirco reducim⁹: vt vel timore ceteros ab incepto malo reuocem⁹. Sed quē admodū verba n̄ra suscipient: q̄ superos inferosq; derident? Nisi verbis adijciant̄ opa: nihil ap̄d maliuolas mētes p̄ficiūt hortamēta. Adhuc populus dureceruicis ī deserto murmurat: adhuc gens impia legislatorē suū blasphemat: ad

Mors mala
impiorū
23. 30.

bona infloꝝ

12.
huc improba natio in egyptū redire deliberat. Timēt ne
moriantur in solitudine: q̄ hoc solū timere debuerāt: ne
extra solitudinē morerent̄. O dura mens hoīm: o libera
tas p̄niciosa monachorū: quousq; seuit crudelitas tua.
que nec illis parcere nouit. quos auctores habet et amī
cos. Qui sibi nequā est: cui bonus erit. O monachorū
inauditū zelus: o crimen̄ immane: deū irridere. p̄missum
illi negare. fidē frāgere. debitā seruitutē subtrahere. Quid
hac impietate crudelius: q̄d sacrilegio sceleratius. O mo
nache puerse. o apostata inique. o periure sceleratissime.
quousq; dei benignitatē oppugnās: q̄s diu om̄ipotentis
pietate derides. **Monachus es: monachus quoq; iudicaberis:**
etiā si pellem cū habitu deposueris. Cur ab or
dine sancto discedis? Cur deo mentiris? Crede mihi:
nō dabit om̄ipotens honorē suū alteri: nō remittet tibi
in eternū: q̄d solēniter semel accepit oblatū. Anteq; deo
p̄mitteres liber eras: et tui arbitrij: postq; autē p̄misisti.
dei esse cepisti: iam tibi nō licet dimittere q̄d iuris dei est.
Uox tua ligauit te deo: aut monachus saluaberis: aut
aliter nō saluaberis. Ecce ante oculos tuos est via vite.
et via mortis: elige quā uolueris. Si seruas deo fidem:
si p̄missum imples premiū habebis: si negas. penā p̄ cō
temptu recipies. Hinc paulus te admonēs dicit. Fratres
nolite errare deus nō irridetur. Quēcūq; em̄ seminauerit
hō: hec et metet. Quid te accepturū p̄sumis: q̄ seminas
in carne? Aut em̄. Qui semināt de carne: de carne et me
tent. Fructus autē carnis: partē nō habet in hereditate
sanctorū. Quid ergo teipm̄ decipis: q̄d frustra in vanita
te cōfidis? Cur terminos antiquos quos posuerūt p̄res
sancti trāsgrederis? Uotū q̄d deo solēniter fecisti. negas:
et portionē cū electis dei uelut iustus expectas? Non est
pars impio cū filijs dei. Ecce hereditatē dñi dissipas:
extraneos de bonis sancti p̄ris benedicti ditas: p̄missū
negas: et ut licenter delinquas falsa p̄ueris ingeminas.
**Si bonus es monachus: noli p̄positū tuū deserere: noli
mōasterij secreta declinare. Si autē malus es monachus:**

1. 2
3. 4.

Gal. 6.

1. 2
Gal. 8.
1. 2
Hum. 5.

nunq̄ bonus canonicus eris. Qui autē bonus non est: malus est: q̄ autē malus est: nō est ut esse debet: et ideo iniustus est. Iniusti autē partē non habent in regno dei. Et parū refert vbi sis: dum vbiq̄ malus vbiq̄ iniustus vbiq̄ infelix torquearis. Nisi forte duplici velis damnationi esse obnoxius: ut dū es monachus malus. et canonicus iniquus. vtrobiq̄ reus vtrobiq̄ mendax: mercedē vtriusq̄ expostules. Nec mihi dispensationē romani pontificis obijcias: quā nisi deus approbet: te minime excusabit. Non omnia deo placent: que p̄ summū pontificē in terra gerūtur. Jam si exclamās mihi succenseas: quasi facta vicarij christi diiudicē: respondeo. Summū pontificem vt vicariū christi verū amplector: colo et veneror. cuius facta nequaq̄ rephendo: sed hominē esse scio: qui ut homo et falli potest et fallere. Nec mirum: In tanta quippe sollicitudine omnium ecclesiarū. in tanta occupatione negotiorū: dū p̄ veris falsa narrantur. mens in multis distracta facile decipit. Tu autē sancti ordinis apostata: qui de bulla dispensationis securū te extimas. vide ne post mortē (vt vulgo dicitur) illitterato demoni occurras: qui lras nesciat: qui appellationi nō deferat. q̄ allegationes immunitatis tue cōtemnat. Crede mihi nō est astucia que possit fallere deū. O miser o infelix o insensate apostata: qd̄ sancto benedicto respondebis de p̄fessione quā spernis. qd̄ omnipotenti deo de voto qd̄ contemnis? Quē in illo tremēdo iudicio. cause tue p̄curatorē poteris cōstituere. vbi nihil poterit latere? Omnia ibi nuda omnia erūt apta: vbi locus penitētie salutaris iā non relinquit. vbi excusandi spaciū omnibz negat. Quid p̄derit ibi hic temere p̄sumpta dispensatio. quā nec pbare licebit testimonio. nec iure defendere. Tūc videbis o monache puer se. tūc intelliges qd̄ roboris in se cōtineat fraudulēter impetrata licētia. cū vindictā eterni iudicis senseris in pena. Quid mihi dispēfationē allegas. qd̄ licentiā peccādi p̄dicās? Putasne summi pontificis auctoritate irā dei te posse effugere? Audeo dicere. nihil tibi proderit dispensatio

oblationi occur-
rit. 22.
2

28.
33.
40.

70. 22

1
2
3
In iudicio
ex primo
ota aperta

7

70.
pape: si fraude: si dolo: si mendacio: si iniuste fuerit impe-
trata. Non est bonū: nō est iustū. qđ malis artibus acqui-
ritur. Ad dispensationē vt iusta sit quattuor requirūtur:
sine quibz dispensatio te minime saluabit. Que sunt illa?
Necessitas videlicet. cōgruitas. vtilitas ⁊ hōnestas. Sed
tu monache periure. qui sola voluntate duceris. qui deū
et ordinē cōtemnis. necessitatē fingis. cōgruentiā falsam
ostendis. vtilitatē mentiris. honestatē fraude componis.
Sit necessitas euidentis et manifesta. cōgruentia vera. vti-
litas nō priuata sed publica. honestas nō ficta sed ppria.
alioquin dispensatio erit iniusta. Nihil quo summo pon-
tifici in hac dispensatione succenseam. pfero: nihil. in fan-
ctis illius rephendo: quē falsis narracōibus monacho-
rū circūuentū nō ignoro. Vos estis rei vos dolosi vos ini-
quitate notandi o pueri monachi. apostate scelerati. qui
mendacio dolo et fraude petitis: qđ iustis obtinere p̄cia-
bus desperatis. Que vos necessitas vrget ordinē deserere:
et in secularis vite statū trāsire? Que cōgruentia suan-
det id infringere: qđ semel deo pmissum nulli licet reuocare:
Que vtilitas habitū monachicū deponere: ordinē
deserere: p̄positū negare. cenobiū trāsferre. vōtū corā om̄i-
bus sanctis deo factum nō solū frangere: sed et penitus
abijcere? Aut que honestas est monachū deo dicatū ad
seculū redire. fidē frangere. piuriū cōmittere. sacrilegiū p̄-
petrare? O p̄uatores et impij: quomō tā nefandam
p̄sumptionē vnq̄ poteritis excusare? Nullū ex his quatuor
trāslationi vr̄e consonat: nullū ex eis dispensationē
vestrā cōfirmat. Que em̄ necessitas ad hāc temeritatem
vos potuit impellere: quā corā vicario christi potuistis
causam huius dimēbrationis allegare? Paupertatē et
ruinā cenobioꝝ? Sed hanc potuissetis cito instaurare:
si secundū regulā sancti benedicti viueretis. Vos em̄ ini-
quis moribus pauperes facti estis: cōuersatione sancta
rursus ditaremini. Videte in circuitu vestro monasteria
ad obseruantia regularē reducta: quomō post extremā
paupertatē: dño largiente ad diuicias pristinas denuo

frang

Dispensatio bone
fidelio nro. 4

obstantio

frangit

monachy
s. fel. 30.

Matth 5

obvatio

proficiunt. Et quidē satis iuste. Promisit em̄ nobis in euā
 gelio dñs. Primū inquit querite regnū dei et iusticiam
 eius: et hec om̄ia adijcient vobis. Vos autē dei amorē
 postponitis: cultū eius negligitis: ludis. cōmessacōnibz
 ebrietatibus. et ingluuiei vacatis: et opus dñi nō respici
 tis: nihil de observātia regulari curatis: idcirco negle
 ctis spūalibus. iusto dei iudicio etiā tēporalia vobis defe
 cerūt. Falsa est ergo necessitas quā fingitis: et insufficiēs
 dispensatio. quā allegatis. Sed forte dicitis. Nos filij rui
 sticorū nō sumus sed nobiliū: nobiles. delicati et infirmi:
 observātia sutorū. agricolarū. opilionūq; seruare nō possu
 mus: ieiunia. abstinentia. vigilie. discipline. ac cetera que
 habēt exercicia nobis importabilia sunt. que imitari nec
 possumus nec debem⁹. Quid ergo? Nūquid monachus
 nō es: qz nobilis. qz delicatus. qz tener. qz debilis? Non
 est quo te possis cōtra sanctū benedictū defendere: q̄ om̄i
 statui. om̄i gradui. om̄i etati in regula copiose puidit. qui
 delicatis et infirmis maxima discrecōne succurrit. Vos ne
 soli estis ex nobilibus teneris et delicatis ordinē professi
 monasticū: **D**ulti nobilissimi iuvenes imperatorū. regū
 dūcū ac principū filij. in ordine nr̄o sanctitate et doctrina
 sub regulari observātia diuersis tēporibus claruerūt: qui
 vobis nobiliores deliciores et teneriores. disciplinā cen
 nobilitā inuolabiler cōseruātes. stabūt aduersū vos in
 testimoniū facile amāntibus deū pbaturi: qd̄ velut impor
 tabile diabolo pleni abijcitis. Nec iubeo te observātia
 (quā sutorum cōtemnis) imitari sed regule. quā pmisisti.
 quā vouisti. quā seruare deo pollicitus es. Si qd̄ tibi in
 nr̄a cōuersione displicet: regulā habes: ad eius p̄cepta.
 vitā tuā institue. Nemo a te plus exigit: nemo plus requi
 rit. **E**xercicia monachorū. que in observatoribus regule
 damnas: ip̄a docet. ip̄a iubet. ip̄a p̄cipit: que si nolueris
 imitari: pp̄ria te oris tui sententia peremisti. Cōuersionē
 quippe morū secūdū regulā sancti benedicti: suis p̄fesso
 ribus indicit. Ieiunia. abstinentiā. vigiliās. disciplinās.
 obediētiā. paciētiā. humilitatē. paupertatē. ceteraq; ex

Exercicia
 nō sunt ad
 vltimū tēporē

2. 3.

4.

ercicia monastice discipline que dura et graua iudicas:
tam ppria sunt regule. vt sine his nemo monachus dici
mereatur. Dic mihi oro transgressor voti et ordinis tui:
dic mihi. Uis etiā beate viuere? Speras etiā ad vitā eter
nam te posse venire? Respondebis. Stulta est ista quā fa
cis interrogatio. Quis nō velit beate viuere? Quis ad vi
tā eternā nō speret venire? Igitur et beate viuere cupio:
et ad patriā celestē venire me posse cōfido. Si ergo ita est
si beatā vitā te accepturū cōfidis: cur viam que ducit ad
illā deseris. spernis. cōtemnis? Erras miser: infelix decia
peris: ad regnū nō venit nisi p̄ hūilitatē: ad requiē
nisi p̄ labōrem. p̄ abstinentiā. p̄ obediētiā. p̄ paup̄tatem.
Aut em̄ scriptura. Quoniā p̄ multas tribulacōnes opoz
tet nos intrare in regnū dei. Tu autē infelix apostata: q̄
ordinē rejicis. hūilitatē spernis. obediētiā rēnuis. pau
pertatē odis. patientiā cōtemnis: qua temeritate tā alta
p̄sumis? Si os qd̄ mentitur occidit animā nisi peniten
tiā egeris: nō est tibi pars in regno christi et dei: qui nō
homini sed deo mentiris: qui violas pactū. qui fidē ne
gas. qui votū religionis deo factū retractas. Nō saluabit
te (audeo dicere) dispensatio romani pōtificis: quā frau
de postulas: mendacio narras: importunis supplicatio
nibus extorques. Quattuor em̄ que dispensationē debi
tā facere diximus: in tuis fraudibus minime cōcurrisse
videmus. Nā illa quā ab ordine sancto facis trāstatio:
nec vtilis est nec necessaria: et idcirco incōgrua et inho
nesta. In ea em̄ p̄ necessitate voluntas. p̄ vtilitate volup
tas. p̄ cōgruentia carnalitas. p̄ honestate supponitur impi
etas. Deccine est debita dispensacōnis tue occasio? Ha
beto tibi fraude impetratas litterulas: habeto instrumē
ta abnegacōnis et apostasie: bonum mihi est sub regu
la pientissimi patris benedicti quiescere: in qua si quid
ex fragilitate deliquero: me pium aduocatū apud distri
ctum iudicem habere cōfido: cuius ordinē diligo. vene
roz. et ea qua possum sedulitate custodio. Tu autē quē sis
habiturus patronū nescio: q̄ ordinē abijcis: oēs sanctos

22.
Quæstio.

Via ad vitam
et eternam.

Beata vita

Quo ad regnum
dei venit.
3. 4. 5.

art. 14.

Sap. 1.

penitentia

20. folio

offendis: deoq; publice mentiris. Nam qui post p[ro]fessionem ordinis aliter viuit q̄ p[ro]misit: hūc regula vt irrisorē dei om̄ipotentis damnandū fore ostendit. Sic em̄ habet. Idcirco si aliter fecerit: sciat se damnandū ab eo quē irridet. Audite hec filij belial: ordinis desertores attendite: et si vllus sensus in vobis est: horrete. Sciat se inquit monachus puerus damnandū ab eo quē irridet. Que maior derisio: qđ cr̄imen sceleratius q̄ p[ro]missam deo fidem negare: votū postponere: illi mentiri: illi famulatū subtrahere: illi sua diripere? **D**iroz (et vehementer quia dem) si vnq̄s vel ad horā tā scelerati apostate: pre cōfusione cōscientie et remorsu sinderesis verā possint habere leticiā. Sed ut fateor simpliciter qđ sentio: nullis suasionibus induci possum: vt credā eos aliquādo sine grauissimō cōscientie sue tormento deinceps esse victuros. Probabili em̄ experimento cognouimus: qđ monachi de quibus loquimur post ordinis translationē efficiūtur quasi furiosi: in om̄e opus turpe procliuēs: desperati. sine charitate dei: sine deuotione. sine affectu. sine pietate. sine cōscientia. sine honestate: seni. turbati. vecordes et obstinanti: adeo vt de deo. de regno eius. de purgatorio. de inferno. de morte. de penitencia. de virtute. de conuersatione. nihil curent. nihil aduertāt. nihil audire velint: impleatq; in eis illud sapientis. Impius cū venerit in p[ro]fundū manloz cōtemnit. Et illud. Semp p[ro]sumit seu a p[ro]turbata cōscientia. Unde tales apostate quasi diuturno carcere liberati: audacter in om̄e viciū se p[re]cipitāt: et tempus breuitatis. scelerū magnitudine cōpensant. Offendūtur si q̄s de amore dei. de studio scripturarum. de honestate vite. corā eis loqui voluerit. Nec mirū si dei sermones audire nō possint: cui post tā nefandā apostasiam infideles exiistūt. O derūt corripientē in porta: salutis verba nō admittūt: penitentie sermonē contemnit. Idcirco dicit v[ir] sapiens. Considera opa dei: qđ nemo possit corrigere: quē ille despererit. Si deus aliquē hominē vnq̄s cōtemnere potuit: illi vel primū sunt qui post votū infideles et

*conscientia
remorsus
17.*

proverb. 18.

*obscenat. hoc
vniuersi ordinis
nos.*

Eccl. 7.

24
existit. Unde propterea despecti a deo: ad penitentiam raro
confugiunt. Idcirco damnandos se nouerint ab eo quem irri-
dent. Duplici enim sacrilegio rei sunt: quia se deo. et cenobia
sancto benedicto iniuste auferunt. Et quicumque his dimem-
brationibus occasionem. fauorem. consilium. auxilium prestitit:
damnatum hoc irrecupabile ordini et sancto benedicto fecit.
Dicit enim regula iuris. Qui occasionem damni dat: dam-
num dedisse videtur. Sancto igitur legislatori monachorum
hi tales obnoxii. et ad restitutionem astricti. viderint quem ad
modum in extremo iudicio deo et sanctis eius respondeant:
quorum bona temporalia sibi vel alijs iniuste usurpant. ^{1. v2} ^{2.}
Uel autem illis qui aliena iniuste tollunt: que nec in hac vita nec
in futura unquam reddere possunt. Uel etiam vobis monachis
apostatis et abnegatis: qui ius confunditis: equitatem despici-
tis: fidem et pactum violatis. Uel etiam vobis abbatibus: qui ³
monachorum verorum mala studia non corrigitis: qui eorum
apostasie consentitis: qui et ipsi cum illis ab ordine apostatan-
tis. Quod abba pastor et idolum: qui ex ouibus lupos: ex mon-
achis seculares facis: quod respondebis summo pastori
cum rationem villicationis tue reddere compulsus fueris?
Quid sancto benedicto oues suas a te reposcenti dictu-
rus es? Monachos a te requiret non canonicos. Quid
illi tunc respondebis? Monachi ne sunt canonici? Cum
venerit dies illa cunctis timenda mortalibus: qua iustus
iudex unicuique reddet secundum opera sua: legislator mona-
chorum benedictus: non dubites: te grauius accusabit: ad-
uersum te producet testes omnes monachos veros ordinis
sui: qui unanimiter clamabunt ad iudicem. Iuste iudex iesu
christe: quia omnia nosti: attende huius apostate vesaniam:
scelus. sacrilegium. crudelitatem: qui ordinem sanctum destruxit.
monachos ad seculum reuocauit: fidem fregit. votum tibi
factum et nobis. inaudita presumptione violauit. O miser quod
facies: tam grauius accusatus? Quem sanctorum inuocabis:
qui omnes tibi aduersarios fecisti? Quo fugies a facie fu-
roris domini? Ad quem confugies? Non erit locus fugiendi:
sed ante tribunal christi stabis duram accepturus sententiam

L

Off. in
abbatibus.
45. 40.

11. 15.

24
tiam: nisi hic p penitentia et lachrymas faciem dñi puen
nire curaueris. Excusacōni denegabitur locus: cū accu
satus fueris in iudicio cūcta scientis. Quicqd em dicere
volueris: nihil erit: qz foris accusatus. intus conscientie
testimonio damnādus iudicaberis. Ea que diuini iuris
sunt rapis. qui custos eoz positus fueras: idcirco dñm
audies dicentē. Redde qd debes. Hoc est. Redde mona
chos quos tue fidei cōmisi: redde cenobiū qd gubernan
dum accepisti: redde fidem. redde votū. redde sanctitatē.
redde lucrū. redde meritū. redde honorem. Redde qd de
bes. Ego te pastore ouium mearū cōstitui: vt eas in san
cta religione cōseruares: doceres: institueres: emenda
res: corrigeres delinquentes. Tu autē odisti disciplinā:
et p̄iecasti sermones meos retrorsum: si videbas furē cur
rebas cū eo: et cū adulteris portionē tuā ponebas. Uo
luptatibus carnis intentus oues meas nō custodisti: id
circo redde qd debes. Monachi postqz de seculo ad rea
ligionē venerūt. mei iuris facti sunt: et nō licet eis ad secu
lum vltius reuerti. Tu autē mīster ouīū mearū cōstitu
tus es: nō dñs: nec licebat tibi aliqd mei iuris quouis
modo alienare: vsurpare vel diripere. Custos mearū re
rū eras nō patronus: quesita seruare. dispersa requirere
fideliter debueras. Tu vero mei oblitus hereditatē meā
dissipasti. ouēs dispersisti. immo ex ouibus beluas. ex ser
uis inimicos. et federatis infideles fecisti. Hūc ergo redde
qd debes. Ego monachos tibi cōmisi: quos in sanc
cto p̄posito debueras cōseruare: iacentes erigere. infir
mos curare. deficientes instaurare: torpentes charitate
accendere. negligentēs excutere: peccātes arguere. inobe
dientes corripere. dissolutos restringere. p̄uersos a malis
studijs eoz cohercere. Sed nihil eoz que tuo incūbe
bant officio curasti: auaricie. luxurie. ingluuicieqz deditus.
monachos nō solū ad seculū redire p̄missisti. sed etiā cure
pastoralis penitus oblitus. dux et consortis apostasie eoz
factus es. Jam itaqz redde qd debes: restitue qd fidei
tue (ne dicā pfidie) cōmisi. Sed qz reddere nō poteris:

778 49

33

1.23

Matth. 5.

In carcerem tenebrosū et opertū mortis caligine p̄iſce
 ris: inde nō exiturus donec reddas debitū. qđ nūq̄ red
 diturus es. Ibi non solū p̄ tuis factis penā recipies: sed
 etiā p̄ oim peccatis quos tuo regimini cōmissos corrige
 re neglexisti. Sic em̄ sanctus benedictus dicit in regula.
 'Flouerit abbas culpe pastoris incūbere: si qđ minus vti
 litatis paterfamilias in ouibus suis potuerit inuenire.
 Igit̄ o abba quicūq̄ es: si sapis: si intelligis: si deniq̄ fu
 turū iudiciū credis: si tormēta inferni euadere cupis: no
 li acquiescere monachoz̄ prauis desiderijs: dimēbratio
 nibus noli cōsentire sceleratis. Quid p̄dest tibi in hac vi
 ta breuissima voluptas: pro qua penas eternas cogeris
 recipere? Noli oro te noli sancto benedicto tantā irroga
 re iniuriā: noli cenobia illi auferre. que nec tu nec omnes
 parentes tui exstruxisti. Sufficiat tibi qz abbas es: qz
 de patrimonio eius viuis: noli ordinē deserere: noli sug
 gestionibus diabolicis cōsentire: noli monachos tuos se
 culares facere: noli monasteriū tibi cōmissum in manus
 alioz̄ resignare. Cognosce te hominē morti obnoxium.
 breuis vite sup̄ terrā: noli tā p̄niciosam rem facere: noli
 hoc scelus cōmittere: noli tā inestimabile sacrilegiū p̄pen
 trare. Permane in ordine sancto: et p̄positū tuū noli dea
 serere: si ad vitā eternā desideras puenire. Aut nāq̄ dñs.
 Qui mittit manū suā ad aratrū et respicit retro: non est
 aptus regno dei. Ecce misisti manū tuā ad stiuam: ecce
 cū loth z̄ sodoma egressa es: si respexeris retro. si p̄positū
 tuū corruperis: si ad seculū reuersus fueris: nō es aptus
 regno dei: et illud nequaq̄ mereberis accipere. Si autē
 in uocatione tua p̄seraueris: si volūtate bonā custodie
 ris: si charitatem dei in corde habueris: crede mihi. etiā
 si in aliquibus negligenter vixeris: p̄uam ad deum inter
 cessorem inuenies sanctū benedictum ob cuius amorem
 ordinem cum potuisses noluisse deserere. Demehito ob
 secro federis domini qđ ordinem ingressus cum illo per
 pigisti: et noli esse infidelis tuo redemptori: noli votum
 infringere: noli tam scelerato periurio pactum violare.

1. 2.

3.

4.

Inhibem
vita breuis.

Matth. 10
Professione

Luc. 9.

1.

2.

3.

Inhibem
Professione
qua inter
tanda.

1.

2.

3.

Professione.

4.

Cij

113

Considera pactū : cōditionē attende : et caue ne deo men-
 dar existas. Anteq̃ illi pmitteres: liber eras. postq̃ autē
 pmisisti: nō amplius liber. sed seruus dei factus es. Nō
 licet tibi deinceps hāc seruitutē spōtanee assumptā defere-
 re: nō licet tibi nec alicui post p̃fessionē ad seculū redire.
Q̃ si p̃positū tuū corruperis. si votū negaueris. si ad seculū
reuersus fueris: non habebit te in illo gradu deus. in
quo prius habuisset. anteq̃ intrares cenobiū. Nam ante
 religionis ingressum eras quasi de familia dñi: de subdi-
 tis illius et agricultoribz. Eras in quā creaturā dei. eras
 famulus. eras seruus: sed nō eras amicus. ministerialis.
 intimus. secretarius. At postq̃ monachus factus es: su-
 delitatē dño pmisisti: ut ei iugiter adhereres: vt vbi dñs
 est illic sis et tū minister eius. Elegit te in amicū et (vt ita
 dixerim) custodem corporis sui: vt in conspectu eius illi
 semp ministres: eiusq̃ in om̃ibz pficias voluntatē. Hoc
 em̃ pmisisti. Si ergo recesseris ab eo cui te vouisti. si infi-
 delis et voti cōtemp̃tor inuētus fueris: nō te habebit de
 familia sua vt prius anteq̃ monachus fieres: sed certē fu-
 gitiuū. infidelem. p̃uaticatorem. piurū et mendacē. Mon-
 achus em̃ q̃ votū suū negat: christū negat. Dicit enim
 beatus hieronym⁹. Ego q̃ videoz esse monachus. si p̃po-
 sitū meū corrupero: christū negauī. Vos autē p̃uaticas
 tores. qui ordine sacro cōtemp̃to de monachis facti estis
 canonici. vos in quā p̃positū vestrū nō solū corrupistis:
 sed q̃d sceleracius est prorsus destruxistis. Nūc ergo aut
 vos christū negastis: aut falsum est q̃d dicit hieronym⁹.
 Sed qz falsum esse nō potest q̃d vir tātus edocuit: restat
 vos christi negatores esse. piuros ⁊ infideles. Utinā uel
 sero tandē penitentiē remedia subiretis: q̃ in tantis peri-
 culis cōstituti estis. Si christū negauit q̃ monachicum
p̃positū uiolat: q̃ totū ordinē om̃es sanctos. deūq̃ debi-
to fraudat. q̃d meretur? Si semp ardebit qui p̃fessiones
hoīm iniuste occupat: qua pena dignus est. q̃ bona deo
et sanctis dicata sibi usurpat? Si iuxta traditionē eccle-
siasticā mortaliter peccat q̃ domū vel agrū alteri⁹ iniuste.

Servitū

Hier. l. 2. duboq̃
 dicitur q̃ dicitur
 de p̃uaticatione
 folio 361. r. 2.

Ioan. 12

Ioan. 15

Colof. l. 1. dicitur
 in p̃fessionē. mat. 10.

Ioan. 18.
 Mat. 20.

p̃uaticatio

fur. l. 1.

1.

2.

ad usum suū vendicat: quāto crimine reus est, qui domū
et possessiones dei et sanctorū in mansiones seculariū cō
mutat? ³ Et si ad restitutionē indebite ablatorū homo ho
mini cōstringitur: quāto magis deo et sancto benedicto
4 cenobia auferentes ad restitutionē tenent. Si peccatū nō
dimittitur nisi ablatū restituatur: quādo a reatu absoluti
poterūt, qui habitacōnes seruoꝝ dei in vsus cōuertūt alie
nos? Cenobia em̄ semel ablata nunq̄ ad ordinē redi
centur: Ne illis qui hoc sibi testamentū condere non ti
muerūt: quod nulla vlla satisfactioe poterint reuocare.
O monache o abba qui votū vestrū deo solēniter factū
renocatis: qui habitū sancte religionis abijcitis: qui cen
nobia sancto benedicto consecrata in manus clericorum
transfertis: q̄d accusati corā omnipotenti deo responde
bitis? Forsitan dicetis, Votū in melius cōmutauimus.
Cui hoc psuadebitis? Certe nec deo nec hoibus sanis:
quippe qui voti differentia nō ignorāt. Canonici viuere
bonū et sanctū est: si ad eum statū a deo fuerit vocatus.
Sin autē ad monastice pfectionis gradū vocatus fuerit:
nunq̄ ei licebit ad canonicatū descendere. Nemo em̄ du
bitat monachis inferiores esse canonicos. Dic mihi q̄sq̄
es qui monachoz prauitati cooperatoꝝ existis: qui eos
ab ordine transfers: q̄ cōtra deū et sanctū benedictū cau
sas iniquas defendis: qui apostasie eoz fautor et patro
nus habetis. Dic ergo. Quid tibi videtur? Licetū est ne
monachis in ordine sancto pfectis habitū exuere: et can
onicos seculares fieri? Si licetū est: cur dispensationē
romani pontificis tātis expensis: laboribus fatigis. inu
portunisq̄ p̄cibus impetras? Licita enim dispensacōne
nō indigent. Sin autē illicitū est: q̄s licetū faciet? Dispen
satio? Vehementer dubito. Utrū papa in hac re dispen
sare possit vel nō possit: nō est meū discutere: quē cōstat
plenitudinē potestatis habere. Absit ergo a me: vt aucto
ritati summi p̄ntificis vel in minimo derogem. Vicarius
em̄ christi est: nec licet homini aliquid de illo iudicare.
Ergo ne tu securus es: si faciat ille quod posse videtur?

L iij

*Volū p̄ m̄
in b. d. ab
p̄nata n. r. p̄
in 25.*

obversio.

32.

1. 2

3

4

fol. 19

29
Credere mihi non es securus: quia causam translationis tue
falsam narraſti: vicarium christi fraudulenter decepiſti: quia et
narratio meam. et supplicatio (ne dicam extorsio) fuit oportu-
na. Denique bulla translationis tue diligenter et caute con-
scripta. te non absolvit ab ordine. nec votum aufert. nec reli-
gionem tollit. nec monasticum scema deponere consentit. Pu-
tas quod summus pontifex tuis peccatis conscientiam suam velit
involvere? Legito bullam attente: considera verba: inten-
tionem dispensantis nota. et quod etiam post dispensationem mo-
nachus sis coram deo et ecclesia invenies. Ego enim huius
translationis bullam et vidi et legi: in qua papa consentit ut
prebendas et beneficia monachi habeant: et nihilominus
precipit ut sancto benedicto quod voverint reddant. Habitum
canonicatus illis concedit: sed monasticum scema minime
tollit. Ecce quod securus es qui limites indulti transgredieris:
qui pro veris falsam fingis: qui vicario christi mentiris: qui
bullas non minus extorques quam impetras. In his que sunt
de iure positum: dispensatio licitum facit: quod alioquin non
licuit: si causa rationalis id exposcat. Votum autem deo
factum in lege divina reddere iuberis: a quo papa sine ne-
cessitate te nunquam intendit absolvere. Sed oro dic mihi:
que est causa translationis tue? Respondebis forsitan quod
omnes sic translati respondere solent. Cause multe sunt:
que ad hanc rem me necessario impulerunt. Que ergo sunt?
Paupertas cenobii: incursum vastantium: exactio principum:
malum regimen abbatum. Hec sunt cause translationis nostre.
Sed facile rumpitur rete aranearum sanguine fictum: si quod
gravitatis fuerit impositum. Vos autem apostate pro veris fal-
sa narratis: et sub sigmento paupertatis vicarium christi.
immo vosmetipsos decipitis. Utinam paupertas vera esset
quam allegatis: utinam de terrena substantia ut mendaciter
fingitis minus haberetis. Quid paupertatem allegatis: qui
divicias maximas possidetis? Quis nesciat statum cenon-
bii sancti albani in temporalibus ante translationem fuisse
abundantissimum? Quid dicam de elwangen. insigni quon-
dam cenobio cuius divicie principi potuissent sufficere?

Ingluo

27. ad
17.

53

30.
Anquid monasteriū sancti burckardi propter pauper-
tatem transferri potuit: qđ multis diuicijs semp abun-
dauit? Anquid propter paupertatem cenobiū camber-
gense ab ordine dimembrari debuit: qđ in hodiernum
diem omnia monasteria illius prouincie diuicijs excedit?
Quid dicam de self. qđ de clingenmonster. qđ de odem-
hem et blidenstat: cenobijs quantū ad mediocritatē p̄t-
inet abundantissimis? Anquid in eorū trāslatione pau-
pertas veraciter potuit allegari? O p̄uaricatores ordinis
vestri et voti transgressores: creditis mendacia vestra
posse latere? Non sunt nobis fallacie vestre abscondite:
nec diuicias quas negatis ignoram? Si pauperes esse-
tis quēadmodū fingitis: non alij duo. alij tria. alij quat-
tuor milia florenorū et nōnulli amplius pro translatione
vestra possētis exponere. Cur ergo paupertatē allegatis
qui pauperes non estis? Cur dicitis vos nihil habere
vnde possitis monachi viuere: qui tātas pecuniarū sum-
mas vt canonici sitis potestis exponere? Denique si pau-
pertas cenobiorū vos opprimit: quare reformationē nō
assumitis? Cur priuatas contra regulam possessiones
ad cōmunem vsum non redigitis? Dum em̄ vnusquisqz
marsupium suum diligit: status cōmunitatis cadit. Si
autē secundū regulā quā professi estis sine p̄prio viuere-
tis: dño p̄uidente omnibus abundaretis diuicijs. Sed
vos neglectis sp̄ialibus: voluptati carnis operā impen-
ditis: p̄pterea ad egestatē tēporaliū rerū deuenistis. Hec
dixerim in eos q̄ p̄pter cōtempnū spiritaliū: etiā tēpo-
raliū inopiā patiūtur. Illi vero q̄ se ab ordine trāstulerūt
si paupes fuissent: in eo p̄seuerassent. Dulcis em̄ expen-
sis. sumptibz et propinis. opus est: quas pauperes nūqz
potuissent exponere. Veniūt ergo qui paupertatem in
causam trāslatiouis assumūt. Qđ vero guerras. bella et
vastacōnes inimicorū in patrociniū dimēbracōnis siue al-
legāt: q̄ sit frivoluū. vanū et insufficiēs nemo prudēs q̄ nesci-
at. Quia em̄ q̄ narrāt nō min⁹ canonicis q̄ mōachis p̄nt

*2. m. d. d. v. k. a.
2. nob. j. v. u. p. t. a. =
L. v. j. 20. 7. 1.
ep. i. n. g. h. r. e. f. o. r. m. a. t. o.
p. o. t. i. n. s. o. r. b. i. n. i. s.
p. o. h. o. 5.*

273.

Az.
51.
37.

31
m
4.

esse infesta. Quod autem regimen abbatum vocant in causam:
eorum culpe non immerito ascribitur: quorum electione malus
rektor cenobio proficitur. Nec immerito. Quales monachi
talis abbas monachorum. Tali enim monachi bono abba-
ti indigni censentur. Denique si abbas malus est: quomodo
erit propositus bonus? Alia vobis fuerant ab expertis que-
renda remedia: quibus in ordine sine querela proficeretis.
Sed occasione querit qui vult ab amico recedere: causas
fingit innumeras: qui se ab ordine cupit dimembrare. Jam
debitis narrat oneratum cenobium: iam hostilitatis mentin-
tur incommodum: iam graue fingit dominium: iam ignauiam
inculpat platorum. Omnia querit: omnia fingit: omnia assu-
mit: vel uel ordinem totum vituperet: vel locum pro regulari
observantia inabilem demonstret. Si transferatur inquit
(beatissime pater) tale cenobium in ecclesiam secularem maxime
cultus inde augetur diuinus: faciet principes roma-
ne ecclesie semper obnoxios: pacem in circuitu populis: et
christiani nominis maximum parabit honorem. O lingua
dolosa. o labium mendax. o concinnator doli. o fraudis
inuentor. o minister iniquitatis: quae falsa pro ueris: quae man-
la pro bonis. quae sacrilega narras pro sanctis. Reges et prin-
cipes monasteria edificare consueverunt non etiam destruere:
quos mendaciter patronos tue perfidie non debueras alle-
gare. Nam si laudem dei querunt: nunquam cenobia transferri
ab ordine sancto consentiunt. Sin autem utilitates suas ve-
lunt attendere: plus de cenobijs quam de collegijs eccles-
ijs se norunt lucrari accipere. Unde igitur tibi tam inaudita
presumptio. ut coram vicario christi rem gratam mentiaris
principibus: quam constat illis esse contrariam? Sic agis. sic
vicarium christi decipis. magister mali. machinator doli.
inuentor mendacij. auctor sceleris. iniquitatis artifex: qui
fraude viuas. qui te impietate munis. qui religionem oppu-
gnas. qui lucris inhias. qui voluptate pascis: cui de
scelere totum. de amore dei nihil constat. Absit a fide-
libus principibus: ut monasteria sancto benedicto auferant:
que deuoti quondam eorum progenitores illi construxerunt.

o
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

11.

presumptio

227
212. 4. 6.

presumptio
apostata

Ue tibi monache puerse: q̄ ordini tantā p̄sumis inferre
cōtumeliā: ut cenobia destruas. que nec tu nec parētes
tui extruxisti. Ue tibi etiā qui malis rebus patrocinū
cōtra deū et sanctos eius p̄stas. q̄ te peccatis alienis in-
uoluis: qui linguā vendis. q̄ pro vili precio indignationē
dei et omnīū sanctorū incurris. Ue tibi inquā monacho
rum reproborū aduocate: q̄ deo facis iniuriā. q̄ sanctos
eius ope scelerato derides. q̄ ius equitatis abnegas. qui
monachos ad seculū redire verbis et factis cohortaris.
Q̄d respondebis omnipotenti deo quādo oīm a te ra-
tio tuorū operū exigitur: quādo a sancto benedicto velut
ordinis sui destructor accusaberis: Quid tūc accusacōni
sanctorū obijcies: Quid respondebis: Quomō te excusa-
bis: Quis orationē ad iudicē districtū p̄ liberacōne tui
habiturus est: Quē aduocatū tūc habere poteris: qui
modo cōtra deū pranoꝝ aduocatus es: Utinā sapires
et intelligeres: vtinā nouissima p̄videres: alienis peccan-
tis te minime inuolueres. Sed auaricie facibus inflam-
matus. lucra huius vite tantūmodo cogitas: de futuro
calamitatibz nihil omnino te sapere manifestas. Idcirco
sicut aues capiuntur laqueo: sic in peccatis tuis et eoꝝ
quos ab ordine apostatate fecisti. cū nō estimas capieris.
Q̄s durā sententiā excipient: quoꝝ cōsilio monachi suū
ordinē cōtempserūt. Dagnā in supplicacōne vilitatem
mentitus es: qui hoc solū intendis vt honestatē ordinis
turpiter euacuare possis. Siccine dei cultus augetur:
Deccine est pax illa in circuitu p̄missa hoibus: Malos
monachos nunq̄ bonos canonicos facies. Qui autem
malos facit: q̄d meretur nisi mercedē maloꝝ: Mali sūt
monachi qui ordine cōtempso ad seculū reuertūtur. Nisi
em̄ mali et peccatores essent: ordinē sanctū nequaq̄ des-
serent. Nemo em̄ odit bonū nisi malus: nemo recedit
a sancto p̄posito qd̄ vult nisi p̄uersus. Qui autē p̄uersus
patronū se prebet in causis malis: se participem cōstituit
peccatis alienis. Canonicū esse in ecclesia dei bonum et
sanctū est: sed monachū p̄ amore dei esse maioris p̄fectionis

32.

1. v. 2.

2.

3.

Inuit. 32.
aliā p̄ta.

Auaritia

alia vlt.

future.

simil.

folio 7.

mali mouati

28.

nis. Canonicos ad monachos transire tanq̃ ad alio n
 rem gradū pmittitur: sed ad canonicos descendere mo n
 nachus pbibetur. Nec dispensatio facer licitū: que falsis
 narrationibus fuerit impetrata. Si assit in supplicacōne
 necessitas. in intentione supplicatis integritas. in usu di
 spensacōnis honestas: audacter dico q̃ papa cū mona
 cho possit dispensare vt fiat canonicus: sic tamen ut ab
 eo quo deo noscitur obligatus sine necessitate non absol
 uatur. Certus sum etem q̃ summus pontifex neminem
 sine euidenti utilitate cōmuni. et necessitate manifesta. ab
 aliqua approbata religione intendit absoluer. Aduoca
 ti autē apostatarū causas falsas narrāt p̃ veris. necessita
 tem fingūt. utilitatē mentiūtur. honestatē p̃tendūt quā fu
 giūt. Radix et causa tocius mali huius in sola voluptate
 et odio discipline fundata est. Quādo autē causa narra
 cōnis falsa est: dispensatio nō liberat sed damnat impen
 trantē. Sūmus pontifex auditis narracōnibus suppli
 cantū caute respondere cōsuevit: si ita est inquit. vt nar
 ratur: fiat qd̃ petitur: eo modo et forma qua sequit̃. Res
 pōndet caute: indulget secrete: et sub certis limitibus di
 spensat. Sed monachi effrenati mor vt bullas acceper
 rint: sub cōstitutis in ea nō manent limitibus: sed modū
 dispensacōnis trāsgrediūtur: nō qd̃ impetrauerint. sed qd̃
 impetrare voluerint attendentes. O miserī. o insensati. o
 infelices: quare vosmetip̃os decipitis. Cur animas ṽras
 volūtarie pditis. Nō absoluit vos dispensantis intentio
 ab eo qd̃ sancto benedicto pmisistis. Vos autē plus vsur
 patis vobis q̃ papa cōcessit: immo totū assumitis sine li
 centia: qd̃ obtinere illicite cōcupistis. Verū est qd̃ de qui
 busdā e nobis dixit quidā adhuc sup̃stes cū ex cōmissio
 ne apostolica illis habitū exuisset monasticum. Et si in
 quit deposuerim eis habitū: tamen iuxta tenorē bulle ad
 huc corā deo monachi sunt. Infelices apostate: q̃s libe
 rabit vos de manu dei viuētis: Quis ab incusatione san
 cti benedicti vos poterit defendere? Quid p̃derit vobis
 q̃ hic sine impeticōne canonici facti estis ex monachis:

Dispensatio
 quibus licita
 19.

25. 34.
 Voluptas
 et odium causa
 apostate.

apostate similis
 fructus

34.
si in extremo iudicio dei vos cum reprobis deputari contingat. Eni uero nisi translationem uestram omnipotens arbiter aprobeat: nisi sanctus benedictus princeps monachorum consentiat: nulla vos dispensatio excusat. Translatio uestra debitum finem non respicit: et idcirco inexcusabilis erit.

 Conscientias uestras interrogate; et qua intentione ab ordine recesseritis perpendite. Si amore dei: si desiderio patrie celestis: si propter salutem animarum: si ob profectum virtutum: et statum uite sanctioris habitum exiistis: aprobeabit deus factum quod fecistis. Sed omnibus his intentio uestra fuit contraria: idcirco translatio ab ordine merito censetur a uoluntate dei aliena. Nam ut sine lege uiueretis abiicistis habitum: sine obedientia, sine humilitate, sine paupertate uiuere: prima fuit intentio uestra. Non est timor dei ante oculos uestrum: de animarum salute nihil cogitatis: de uita eterna nihil sapitis: in sola uoluptate carnis ambulare concupiscitis. Omnes cause et rationes quas in supplicatione narrauistis conficte et false sunt: quomodo dispensatio legitima erit? Quomodo excusabit uos summum pontificis auctoritas: quam mendacio, fraude, dolo, et importunis precibus circumuenire non timuistis? Quid de uobis sentendum sit: mores uestri inspecti declarabunt. Ait enim de lupis rapacibus in euangelio dominus. Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Nunquam ueraciter apud uos mens in deo leta conspicitur: nunquam secunda conscientia esse potest: sed semper de reatu suo anxia, semper turbulenta: quippe qui ad desperationem incensorum habetis diabolum: cuius instinctu ab ordine recessistis. Hinc est quod de amore dei animarumque salute nihil estis solliciti: sed terrenis uanitatibus et desiderijs carnalibus intenti: nihil minus quam uitam eternam cogitatis. Quo spiritu facta sit in uobis ista translatio: conuersatio uestra ostendit. Nam qui spiritu dei aguntur: carnem suam crucifixerunt cum uitijs et concupiscentijs. Uos autem non sic. Vos enim ut habitum religionis abiicistis: quasi boues lasciuientes, a iugo subiectionis absoluti: in omnem turpitudinem quasi licenter uos mergitis: omnem honestatem abiicitis: cum uitijs pactum

*Cōscientia
1. Joh. 5.*

*uoluntate
d. 7.
uoluntate deo
latum.*

33.

*Matth. 7.
53*

Gal. 5. d.

cū vltutibus geritis bellū. ⁴ Nō est charitas dei in cordibz
 bus vris: misericordiā et pietatē cōtemnitis: diligitis va
 nitatē: et vani facti estis. Mali estis bonis omibz: peio
 res monachis: pessimi vobis. Nō est translatio facta in
 melius: que aditum vicijs referant. Amor dei et odium
 fratris in eodē pectore nō morātur. Vos autē trāsgresso
 res voti: ordinis desertores: honestatis inimici: aduersa
 rarij pietatis: si deū diligitis: si boni estis: si religionem
 amatis: cur monachos oditis? Oditis autē eos maximo
 me qui in ordine pseuerant vnde excidistis: quoniā quos
 in sua vocatione nūc fortiter stare cōspicitis: eoz contra
 vos in iudicio testimonia formidatis. Stabunt ergo in
 districto examine cōtra vos laturo testimoniū: mōnachi
 omnes in sancta cōuersatione pseuerātes: q̄ vniuersas nar
 rationes et causas apostasie vrbic iam fraudulentis pal
 liatas sermonibus: falsas et inanes suis operibus demōn
 strabūt. Odio habetis ordinis vri monachos: qz reuera
 quales vos esse cognoscitis: tales alios esse iudicatis: et
 bonū qd̄ in vobis nō aspicitis: etiā alijs inuidetis. Non
 muramur cordis vri aduersum monachos insaniā: cū eā
 iniuriā et cōtumeliā cogitamus: quā deo et sancto les
 gislatori vro intulistis. Qui em̄ deū nō diligit: q̄ votū illi
 solēniter factū infringit: qui habitū religionis abijcit: mī
 randū nō est: si monachos seruos eius odit. Omnis nāqz
 apostata: ordinis sui aduersarius et cōtempzor est. Sed
 oro: sed hortor. sed suadeo: omnes qui ordinē vrm deser
 ruistis: derelinquite furozē: mitigare rabiem. quiescite se
 uire in monachos: ne quos odio nūc psequimini: in iu
 dicio cōtra vos testes habeatis et iudices. Agite peniten
 tiā sup hac impietate vra dū tempus habetis: ne mors
 festina vos rapiat imparatos. Nolite obsecro cornua ma
 lignitatis contra sanctū benedictū erigere: nolite vestris
 trāslationibus ordinem eius venerandū velle destruere:
 nolite penitentie oportunitatē cōtemnere: si ad vitā eter
 nam cupitis puenire. Vos nullū sancto benedicto cons
 truxistis cenobiū: oro z exhortor ne ab alijs illi cōdita in

odiu

3
2.

Apostata rur
fratrum sui
ordinis

1

2

3

4

5

a maiori
arg. 1.

2.

penitentia
malo.

iudici. 2. 3.

penitentia 6

mors tr.
1072

35.
vſus ſeculariũ transferatis. **D**ementote q̄s brevis ſit vſta
p̄ſens: q̄s certa mors: q̄s diſtrictus iudex: et nolite ceruia
cibus veſtris tã graue ſacrilegij onus imponere: q̄ nulla
vnq̄ ſatiffactione dignepoteritis reſtituere. Nolite ſanctũ
benedictũ vobis cõcitare aduerſariũ: ſi amiciciã aliorum
ſanctorũ cupitis inuenire. Uno em̄ offenſo: ceteroz nuli
lus amicus erit. **C**õſiderate finẽ illoz q̄ ſe dudũ ab ordi
ne ſancto tranſtulerũt: et de v̄ro ſimiliter metuite. **T**bi ſũt
abbates et monachi q̄ olim ab ordine reſceſſerũt: et mon
aſteria ſancti patris benedicti in manus ſeculariũ tradi
derũt. **O**m̄es aut mortui ſunt: aut breui morientũ. Vos
etiã qui adhuc viuitis: qui p̄cedentiũ exemplo ab ordine
reſceſſiſtis: cũ nõ putatis ad illos ibitis: quoz imitato
res eſtis. **U**tinã alterius periculo veſtrũ timeretis: et dũ
tempus eſt penitentiã ex toto corde aſſumeretis. **A**udiui
a multis quanta mentis amaritudine in mortis articulo
pleriq̄ ordinis trãſgreſſores conſtricti fuerint. qui de mo
nachis canonici facti fuerũt. vel etiã qui huiusmodi trãſla
tionũ auctores extiterũt. **D**e nullo em̄ peccato ſe adeo do
lere dicebãt: q̄s de illo qd̄ ſe in tranſlationẽ ordinis con
ſenſum dediffe nouerãt. vel auxiliũ. **S**i bona eſt monaſte
rioz ab ordine tranſlatio: quare factam morituri dolue
rũt. **S**i autẽ mala eſt: quare vos eã facitis et aſſumitis.
Deminerunt om̄es q̄ cenobia monachoz occupãt: q̄
duro notentur anathemate a beato papa gregorio. q̄
res monaſterioz deo cõſecratas: in alienos vſus cõuer
tere nõ verentur. **S**it eis in exemplũ thiergandus treue
rozũ quondã archieps: qui cũ cenobiũ ſancti andree in
manſionẽ ab adriano papa in vrbe roma ſuſcepiffet: ab
eodem ap̄lo et ſancto gregorio in viſu tercio monitus ne
habitaacula monachoz diutius occuparet. cũ inde rece
dere iuſſus diſſimularet: cũ om̄ibus ſuis dura morte in
terijt. **S**i cenobia monachoz occupantes corã deo ſecu
ri ſint: eoz cõſcientie relinquimus. **H**omo qui hois alte
rius bona ſine volũtate ip̄ius poſſidet: ad reſtitionẽ te
netur: q̄ bona ſancti alicui cõtra eius volũtatẽ occupat:

mors nota.

17.

Ex toto corde
penitentia

Bona monachorum
in capitulo
nra

3.

4.

D

quod mereatur ipse consideret. Longo iam satis sermone in transgressores ordinis nostri visi sumus: ad ea que restant nunc veniamus.

Quemadmodum his dimembrationibus monachorum apostas tantum obuiandum sit.

Cap. v.

Uamque et animus et ipsa necessitas contra destructores ordinis nostri copiam offerat inuendi: tamen cum presentes non sint: que exhortationibus ad penitentiam reuocentur: satis in eos dictum existimo. Insensati sunt enim quicumque ordinis sui honorem tam nefarie opprimunt: quibus non verbis tantum, sed operibus censeo resistendum. Nam qui deum non timent: nostris exhortationibus minime acquiescent. *Eya nunc reuerendissimi patres, que ad decorem ordinis nostri capitulariter conuenistis: que pro instauratione eius laboratis: ad mentem reduncite pristinum illius statum, et in quantum sit deuolutus calamitatem hoc tempore considerate. Ecce de manibus sancti benedicti cenobia rapiuntur: ordo noster ab inimicis dei in circuitu destruitur: ad seculum monachi reuertuntur: religionem nostram lacerant impij: bonis nostris donantur alieni.*

Quid loquar de bellis intestinis: que referam de malis ciuilibus? Dirum non est (patres attendite) si foris confundimur: que a nostris incus laceramur. Abbates nostri contra disciplinam calcitrant: unitatem ordinis lacerant: statuta capitulorum negligunt: visitationes spernunt: censuras vestras (o patres) contemnunt. Hos nisi quanto citius ad obseruantiam regulari studeatis reducere: non diu sub ordine poteritis retinere. Quid ergo dissimulatis? Quousque dormitis? Quando euigilabitis? Quando pro hereditate sancti benedicti pugnabitis? O patres patres armate uos zelo dei, ordinis et discipline quia tempus est: pugnate pro legitimis vestris: iura sanctitatis defendite: contra translationes ordinis uiriliter stete. Ecce iam ab ordine nostro in sola puincia maguntina sex monasteria nostris temporibus translata

ordinis